

PEDAGOGIK OLIY TA'LIM TRANSFORTMASIYASINING ISTIQBOLLARI VA RIVOJLANISHI TENDENSIYASI

Andijon Davlat Pedagogika Instituti
Texnologik Ta'lim Yo'nalishi 102-Guruh
Talabasi Igamaberdiyeva Oydinoy
E-mail: oydinoyigamberdiyeva@gmail.com

Telefon nomer: 990179799

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola zamonaviy davrda pedagogik oliy ta'lim tizimida kechayotgan transformatsiya jarayonlarini, ularning istiqbollari va rivojlanish tendensiyalarini chuqur tahlil qiladi. Oliy ta'limning raqamlashtirilishi, kompetensiyaga asoslangan ta'lim standartlari, kredit-modul tizimining joriy etilishi, o'qituvchilar malakasini oshirishning yangi mexanizmlari hamda xalqaro reytinglar talablariga mos ta'lim modeli maqolaning asosiy tadqiqot yo'nalishlarini tashkil etadi. Shuningdek, pedagogik oliy ta'limda ilmiy-tadqiqot faoliyatini kuchaytirish, innovatsion texnologiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etish, pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirishning institutsional asoslari yoritilgan. Tadqiqot davomida statistik ma'lumotlar, normativ-huquqiy manbalar, xalqaro tajriba hamda ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Ikki jadval orqali oliy ta'lim transformatsiyasining asosiy yo'nalishlari va rivojlanish dinamikasi tasvirlangan. Xulosa qismida pedagogik oliy ta'limning kelajakdagi strategik rivojlanish modellariga oid ilmiy asoslangan takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: pedagogik oliy ta'lim, transformatsiya, innovatsion ta'lim, kredit-modul tizimi, raqamli ta'lim, kompetensiya, pedagog kadrlar, xalqaro reyting, ta'lim sifatini oshirish.

ПЕРСПЕКТИВЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТРАНСФОРМАЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ АННОТАЦИЯ

Данная статья посвящена глубокому анализу процессов трансформации, происходящих в системе педагогического высшего образования в современную эпоху, а также их перспектив и тенденций развития. Основными направлениями исследования являются цифровизация высшего образования, внедрение компетентностных образовательных стандартов, введение кредитно-модульной системы, новые механизмы повышения квалификации преподавателей и формирование образовательной модели, соответствующей требованиям международных рейтингов. Кроме того, в статье рассматриваются институциональные основы повышения качества подготовки педагогических кадров, усиления научно-исследовательской деятельности и внедрения инновационных технологий в учебный процесс. В ходе исследования были проанализированы статистические данные, нормативно-правовые источники, международный опыт и научная литература. С помощью двух таблиц представлены основные направления трансформации системы высшего образования и динамика ее развития. В заключительной части работы предложены научно обоснованные рекомендации относительно стратегических моделей будущего развития педагогического высшего образования.

Ключевые слова: педагогическое высшее образование, трансформация, инновационное обучение, кредитно-модульная система, цифровое образование, компетенция, педагогические кадры, международный рейтинг, повышение качества образования.

PROSPECTS AND DEVELOPMENT TRENDS OF PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION TRANSFORMATION

ABSTRACT

This article provides an in-depth analysis of the transformation processes taking place in the system of pedagogical higher education in the modern era, as well as their prospects and development trends. The main research focuses include the digitalization of higher education, the implementation of competency-based educational standards,

the introduction of the credit-modular system, new mechanisms for improving teacher qualifications, and the development of an educational model aligned with international ranking requirements. Additionally, the article highlights the institutional foundations for enhancing the quality of pedagogical workforce training, strengthening research activities, and applying innovative technologies in the learning process. The study is based on the analysis of statistical data, normative-legal sources, international experience, and scientific literature. Two tables illustrate the main directions of higher education transformation and the dynamics of its development. The conclusion section provides scientifically grounded recommendations for strategic models of future development in pedagogical higher education.

Keywords: pedagogical higher education, transformation, innovative learning, credit-modular system, digital education, competency, pedagogical workforce, international ranking, improvement of education quality.

KIRISH

Hozirgi globallashuv jarayonida pedagogik oliy ta'lim tizimi davlatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini belgilovchi eng muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Chunki zamonaviy ta'lim nafaqat bilim berish, balki kreativ, mustaqil fikrlovchi, kompetent, raqobatbardosh pedagog kadrlarni tayyorlashni talab qilmoqda. Bu jarayon O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi kabi hujjatlar bilan bevosita bog'liqdir. Mazkur hujjatlar pedagogik oliy ta'limni modernizatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlari sifatida raqamli transformatsiyani, xalqaro ta'lim makoniga integratsiyani, zamonaviy o'qitish texnologiyalarini joriy etishni va akademik mobillikni rivojlantirishni belgilab bermoqda.

Shu sababli pedagogik oliy ta'lim transformatsiyasining ilmiy asoslarini o'rganish, uning istiqbollari va rivojlanish tendensiyalarini tahlil etish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Bu nafaqat ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshiradi,

balki kelajak avlodni tarbiyalovchi pedagoglar malakasi va salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Pedagogik oliy ta'lim transformatsiyasi bo'yicha ilmiy manbalar tahlili mazkur sohada bir qancha nazariy yondashuvlar mavjudligini ko'rsatadi. Xalqaro tadqiqotchilar (J. Bruner, P. Ramsden, F. Altbach, J. Biggs) ta'limning kompetensiyaga asoslangan yondashuvga o'tishini, ta'limda refleksiv fikrlashni rivojlantirishni hamda ta'lim sifatini baholashning ilmiy mezonlarini alohida ta'kidlaydi. Mahalliy olimlar (A. Abduqodirov, N. To'raqulov, Sh. Yuldashev) esa raqamlashtirish, innovatsion ta'lim texnologiyalari, pedagogik kadrlar tayyorlash tizimi modernizatsiyasi sohalarida ilmiy takliflar ilgari suradi.

Metodologik asos sifatida quyidagi yondashuvlardan foydalanildi:

tizimli-analitik tahlil — pedagogik ta'lim transformatsiyasi omillarini tizimli o'rganish;

komparativ tahlil — rivojlangan davlatlar tajribasi bilan qiyoslash;

statistik tahlil — so'nggi yillarda oliy ta'limda amalga oshirilgan islohotlar samaradorligini raqamlar orqali ochib berish;

kontent-tahlil — normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish;

jadval va grafiklar orqali integratsiyalashgan taqdimot usuli.

Ushbu metodlar pedagogik oliy ta'limning transformatsiya jarayonlarini har tomonlama chuqur tahlil qilish imkonini berdi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

1-jadval. O'zbekiston pedagogik oliy ta'limidagi asosiy transformatsiya yo'nalishlari (2017–2024)

Transformatsiya yo'nalishi	Mazmuni	Natijasi
Kredit-modul tizimi	O'qitish jarayonini kompetensiyaga yo'naltirish	90% oliy ta'lim muassasalarida to'liq joriy etildi
Raqamli ta'lim	LMS, masofaviy ta'lim, elektron kutubxonalar	2 mln+ talaba raqamli platformalardan foydalanmoqda

Xalqaro akkreditatsiya	Ta'lim sifatini xalqaro standartlarga moslash	30 ta yo'nalish xalqaro akkreditatsiyadan o'tdi
Innovatsion pedagogika	STEAM, media savodxonlik, interaktiv metodlar	O'quv jarayonida 60% darslar interfaol usullarda o'tilmoqda

Mazkur jadval pedagogik oliy ta'limning asosiy yo'nalishlar bo'yicha jadal modernizatsiya qilinayotganini ko'rsatadi.

2-jadval. Pedagogik oliy ta'lim transformatsiyasining rivojlanish ko'rsatkichlari (statistik dinamikalar)

Yil	Pedagogika yo'nalishlari soni	Xalqaro hamkorlik dasturlari	Pedagog kadrlar malaka oshirish ko'rsatkichi
2018	64	12	35%
2020	72	28	47%
2022	81	43	61%
2024	95	70	78%

Statistika shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda pedagogika yo'nalishlari soni, xalqaro hamkorlik dasturlari va malaka oshirish ko'rsatkichlari sezilarli oshgan.

XULOSA

Pedagogik oliy ta'lim transformatsiyasi hozirgi davrning eng ustuvor vazifalaridan biri bo'lib, uning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi mamlakatning inson kapitali sifatini keskin oshiradi. Transformatsiya jarayonlari shuni ko'rsatadiki, pedagogik ta'limning modernizatsiyasi bir nechta strategik yo'nalishlarda jadal rivojlanmoqda: birinchidan, raqamli ta'lim platformalari o'quv jarayonini yanada moslashuvchan, qulay va shaffof qildi; ikkinchidan, kompetensiyaga asoslangan yondashuv pedagoglar tayyorlash sifatini oshirdi; uchinchidan, xalqaro hamkorlik kengayib, ta'limning global standartlarga moslashuv darajasi kuchaymoqda.

Kelgusida pedagogik oliy ta'lim transformatsiyasining samaradorligini oshirish uchun quyidagi ustuvor vazifalar belgilanishi zarur: o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga mos yangilash; raqamli ta'lim infratuzilmasini to'liq shakllantirish; pedagog kadrlar malakasini muntazam oshirishning yangi shakllarini joriy etish; ilmiy-tadqiqot faoliyatini kuchaytirish; innovatsion laboratoriyalar va pedagogik

eksperiment maydonlarini kengaytirish. Ta'lim sifatining oshishi esa yosh avlodning intellektual, ma'naviy va kasbiy rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, pedagogik oliy ta'limning transformatsiyasi nafaqat sohaning ichki modernizatsiyasini, balki butun jamiyatning taraqqiyotini belgilab beradigan strategik jarayon sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduqodirov A. — Pedagogik tizimlarni modernizatsiya qilish asoslari — Toshkent: Fan, 2019. — 212-b.
2. Xoliqov B. — Oliy ta'limda innovatsion jarayonlar — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020. — 185-b.
3. To'raqulov N. — Raqamli ta'limning nazariy asoslari — Buxoro: BDU, 2021. — 134-b.
4. Biggs J., Tang C. — Teaching for Quality Learning at University — London: Open University Press, 2011. — p. 55–118.
5. Altbach P. — Global Perspectives on Higher Education — Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2009. — p. 43–75.
6. Bruner J. — The Process of Education — Harvard University Press, 1977. — p. 27–44.
7. O'zbekiston Respublikasi — Ta'lim to'g'risidagi Qonun — Toshkent: Adolat, 2020. — 52-b.
8. TDPU ilmiy to'plami — Pedagogik innovatsiyalar — Toshkent: TDPU, 2022. — 176-b.
9. Oliy ta'lim vazirligi — 2023-yil statistik hisobot — Toshkent: Vazirlik nashriyoti, 2023. — 69-b.
10. Ramsden P. — Learning to Teach in Higher Education — London: Routledge, 2003. — p. 90–126.